Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

5 päivänä heinäkuuta 2012*

Teollis- ja tekijänoikeudet — Yhteisön kasvinjalostajanoikeudet — Asetus (EY) N:o 2100/94 — Maanviljelijän erioikeus — ”Kohtuullisen hyvityksen” käsite — Korvaus aiheutuneesta vahingosta — Kasvinjalostajanoikeuden loukkaus

Asiassa C-509/10,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Bundesgerichtshof (Saksa) on esittänyt 30.9.2010 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 26.10.2010, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Josef Geistbeck ja

Thomas Geistbeck

vastaan

Saatgut-Treuhandverwaltungs GmbH,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Tizzano sekä tuomarit A. Borg Barthet, E. Levits (esittelevä tuomari), J.-J. Kasel ja M. Berger,

julkisasiamies: N. Jääskinen,

kirjaaja: hallintovirkamies K. Malacek,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 18.1.2012 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Josef ja Thomas Geistbeck, edustajinaan Rechtsanwalt J. Beismann ja Rechtsanwalt M. Miersch,

— Saatgut-Treuhandverwaltungs GmbH, edustajinaan Rechtsanwalt K. von Gierke ja Rechtsanwalt C. von Gierke,

— Kreikan hallitus, asiamiehinään X. Basakou ja A.-E. Vasilopoulou,

— Espanjan hallitus, asiamiehenään F. Díez Moreno,

— Euroopan komissio, asiamiehinään B. Schima, F. Wilman ja M. Vollkommer,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

kuultuaan julkisasiamiehen 29.3.2012 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista 27.7.1994 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2100/94 (EYVL L 227, s. 1) sekä asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdassa säädetyn maataloutta koskevan vapautuksen soveltamista koskevista säännöistä 24.7.1995 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1768/95 (EYVL L 173, s. 14), sellaisena kuin se on muutettuna 3.12.1998 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 2605/98 (EYVL L 328, s. 6; jäljempänä asetus N:o 1768/95), tiettyjen säännösten tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat maanviljelijät Josef ja Thomas Geistbeck ja Saatgut-Treuhandverwaltungs GmbH (jäljempänä STV), joka valvoo Kuras-, Quarta-, Solara- ja Marabel-nimisten suojattujen lajikkeiden omistajien oikeuksia, ja joka koskee sitä, että pääasian valittajat viljelivät näitä lajikkeita ja jättivät viljelyn osittain ilmoittamatta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Asetus N:o 2100/94

3 Asetuksen N:o 2100/94 11 artiklan mukaan oikeus yhteisön kasvinjalostajanoikeuteen kuuluu ”jalostajalle”, joka on ”henkilö, joka on jalostanut tai löytänyt ja kehittänyt lajikkeen, tai henkilö, jolla on hänen oikeutensa”.

4 Saman asetuksen 13 artiklassa, jonka otsikko on ”Kasvinjalostajanoikeuksien haltijan oikeudet ja rajoitukset”, säädetään seuraavaa:

”1. Kasvinjalostajanoikeudet antavat omistajalleen tai omistajilleen, jäljempänä ’omistaja’, oikeuden toteuttaa 2 kohdassa luetellut toimet.

2. Rajoittamatta 15 ja 16 artiklan soveltamista, seuraavat toimet edellyttävät suojatun lajikkeen lajikeosien ja korjatun aineiston, jäljempänä ’aineisto’, osalta omistajan lupaa:

a) tuotanto tai lisäys (monistus)

– –

Omistaja voi asettaa luvalleen ehtoja ja rajoituksia.

– –”

5 Asetuksen 14 artiklan, jonka otsikko on ”Poikkeukset kasvinjalostajanoikeuksista”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Sen estämättä mitä 13 artiklan 2 kohdassa säädetään, ja maataloustuotannon suojelemiseksi maanviljelijöillä on lupa käyttää lisäystarkoituksiin avomaalla omalla tilallaan korjattua tuotetta, jonka he ovat saaneet istuttamalla omalle tilalleen sellaisen lajikkeen, muun kuin hybridilajikkeen tai synteettisen lajikkeen, lisäysaineistoa, jolla on yhteisön kasvinjalostajanoikeudet.”

6 Asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Edellä 1 kohdassa säädetyn poikkeuksen mahdollistavat sekä jalostajan ja viljelijän lailliset edut turvaavat edellytykset vahvistetaan ennen tämän asetuksen voimaantuloa 114 artiklassa tarkoitetuin soveltamista koskevin säännöin seuraavin perustein:

– –

— pienviljelijöillä ei ole velvollisuutta maksaa omistajalle minkäänlaista palkkiota; – –

– –

— muilla viljelijöillä on velvollisuus maksaa omistajalle kohtuullinen palkkio, jonka on oltava selvästi pienempi kuin samalla alueella saman lajikkeen lisäysaineiston luvanvaraisen tuotannon osalta perittävä summa; tämän kohtuullisen palkkion tosiasiallinen taso voi vaihdella, ottaen huomioon sen missä määrin käytetään kyseisen lajikkeen osalta 1 kohdassa säädettyä poikkeusta,

– –

— viljelijät ja [lisäysaineiston kunnostajat] toimittavat pyydettäessä omistajille kaiken asiaankuuluvan tiedon; – –”

7 Tämän asetuksen 94 artiklassa, joka koskee siviilioikeudellisia toimenpiteitä, joihin voidaan ryhtyä, kun kasvilajiketta on käytetty kasvinjalostajanoikeuksia loukkaavalla tavalla, säädetään seuraavaa:

”1. Kaikkia niitä vastaan, jotka:

a) suorittavat ilman asianmukaista lupaa jonkin 13 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun toimen kasvinjalostajanoikeuksin suojatun lajikkeen suhteen

– –

omistaja voi ryhtyä oikeustoimiin [oikeuksien loukkauksen] lopettamiseksi tai kohtuullisen [hyvityksen] maksamiseksi tai molempiin.

2. Kaikkien, jotka toimivat tahallaan tai tuottamuksesta, tulee lisäksi [korvata] omistajan kärsimä vahinko. Jos [tuottamus on vähäistä], omistajan oikeutta [korvaukseen] voidaan vastaavasti pienentää, [mutta korvaus] ei kuitenkaan saa olla pienempi kuin [oikeuksien loukkaajan loukkauksesta] saama hyöty.”

8 Oikeuksien loukkauksiin sovellettavan täydentävän kansallisen oikeuden osalta asetuksen 97 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavasti:

”Jos [oikeuksien loukkaaja] on 94 artiklan merkityksessä saanut [oikeuksien loukkauksesta] jotakin hyötyä omistajan tai käyttöluvan saajan kustannuksella, 101 tai 102 artiklan mukais[et] toimivaltaiset tuomioistuimet soveltavat korvausvaatimusten suhteen kansallista oikeuttaan, mukaan lukien niiden kansainvälinen yksityisoikeus.”

Asetus N:o 1768/95

9 Asetuksen N:o 1768/95 2 artiklan 1 kohdan sanamuoto on seuraava:

”Sekä omistajan, joka edustaa jalostajaa, että viljelijän on sovellettava 1 artiklassa tarkoitettuja edellytyksiä siten, että molempien lailliset edut turvataan.”

10 Asetuksen N:o 1768/95 5 artiklaan sisältyvät seuraavat säännöt omistajalle maksettavasta palkkiosta:

”1. Perusasetuksen 14 artiklan 3 kohdan neljännen luetelmakohdan mukaisesti omistajalle maksettavan kohtuullisen palkkion summasta voidaan tehdä sopimus omistajan ja kyseisen viljelijän kesken.

2. Jos tällaista sopimusta ei ole tehty tai sellaista ei sovelleta, on palkkion tason oltava selvästi alhaisempi kuin samalla alueella saman lajikkeen osalta virallisessa varmentamisessa alhaisimpaan luokkaan luokitellun lisäysaineiston luvanvaraisesta tuotannosta perittävä summa.

– –

5. Jos 2 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa 4 kohdassa tarkoitettua sopimusta ei sovelleta, maksettava palkkio on 50 prosenttia 2 kohdassa tarkoitetuista, luvanvaraisen lisäysaineiston tuotannosta perittävistä määristä.

– –”

11 Saman asetuksen 14 artiklan, joka koskee sitä, miten omistaja valvoo viljelijän velvoitteiden noudattamista, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jotta omistaja voi valvoa perusasetuksen, sellaisena kuin se tässä asetuksessa täsmennetään, 14 artiklan säännösten noudattamista sikäli kuin on kyse viljelijän velvoitteista, viljelijän on omistajan pyynnöstä:

a) todistettava 8 artiklassa tarkoitettuun tietoja koskevaan selvitykseen liittyvät tiedot asiaankuuluvien asiakirjojen kuten laskujen, käytettyjen etikettien tai muiden 13 artiklan 1 kohdan a alakohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitettujen tarkoituksenmukaisten todisteiden avulla, jotka liittyvät

   — omistajan lajikkeen korjatun tuotteen valmistamisesta istutusta varten vastanneeseen kolmanteen henkilöön,

   tai

   — 8 artiklan 2 kohdan e alakohdan tapauksessa omistajan lajikkeen lisäysaineiston toimittamiseen,

   tai esittelemällä viljelypaikat tai varastointitilat.

b) mahdollistettava 4 artiklan 3 kohdassa tai 7 artiklan 5 kohdassa tarkoitetun todisteen hankinta.”

12 Asetuksen N:o 1768/95 18 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Omistaja voi oikeudessa vaatia 17 artiklassa tarkoitettua henkilöä täyttämään perusasetuksen, sellaisena kuin se tässä asetuksessa täsmennetään, 14 artiklan 3 kohdassa tarkoitetut velvoitteet.

2. Mikäli kyseinen henkilö on toistuvasti ja tahallisesti laiminlyönyt perusasetuksen 14 artiklan 3 kohdan neljännessä luetelmakohdassa mainittua velvoitetta saman omistajan yhden tai useamman lajikkeen osalta, korvausvelvollisuuden, joka koskee omistajalle perusasetuksen 94 artiklan 2 kohdan mukaisesti [korvattavia] kaikkia lisävahinkoja, on käsitettävä vähintään kertasumma, joka on laskettu samalla alueella kyseisten kasvilajien suojattujen lajikkeiden lisäysaineiston vastaavan määrän luvanvaraisesta tuotannosta perittävän summan nelinkertaisen keskiarvon perusteella, sanotun kuitenkaan rajoittamatta suurempien vahinkojen korvaamista."

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

13 Geistbeckit viljelivät vuosina 2001–2004 Kuras-, Quarta-, Solara- ja Marabel-nimisiä suojattuja lajikkeita ilmoitettuaan siitä STV:lle. STV huomasi kuitenkin tarkastuksessa, että todellisuudessa viljellyt määrät olivat suurempia kuin ilmoitetut ja osittain yli kolme kertaa ilmoitettujen suuruisia. Näin ollen STV vaati maksettavaksi 4 576,15 euron suuruisen summan, joka vastasi sen mukaan sitä korvausta, joka sille olisi pitänyt maksaa. Koska pääasian valittajat maksoivat vain puolet tästä summasta, STV nosti kanteen ja vaati jäljellä olevan summan maksamista sekä oikeudenkäyntiä edeltäneestä menettelystä aiheutuneiden 141,05 euron suuruisten kulujen korvaamista.

14 Kanne hyväksyttiin ensimmäisessä oikeusasteessa. Pääasian valittajien tekemä valitus hylättiin. Näin ollen pääasian valittajat tekivät Revision-valituksen ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen.

15 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo asiassa C-305/00, Schulin, 10.4.2003 annetun tuomion (Kok., s. I-3525) perusteella, että viljelijä, joka ei ole asianmukaisesti täyttänyt velvollisuuttaan toimittaa suojatun kasvilajikkeen omistajalle tietoja, ei voi vedota asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 1 kohtaan ja että tällaista viljelijää vastaan voidaan nostaa saman asetuksen 94 artiklan nojalla oikeuksien loukkaamista koskeva kanne ja hän voi joutua maksamaan kohtuullisen hyvityksen.

16 Kyseinen tuomioistuin pohtii, miten on laskettava suojatun kasvinjalostajanoikeuden omistajalle asetuksen N:o 2100/94 94 artiklan 1 kohdan nojalla kuuluva "kohtuullinen hyvitys" sekä saman artiklan 2 kohdan nojalla maksettava korvaus.

17 Hyvityksen laskelman perustaksi olisi mahdollista ottaa joko keskimääräinen summa, joka peritään samalla alueella kyseisten kasvilajien suojattujen lajikkeiden lisäysaineiston vastaavan määrän luvanvaraisesta tuotannosta, tai palkkio, joka on asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan neljännen luetelmakohdan, luettuna yhdessä asetuksen N:o 1768/95 5 artiklan 5 kohdan kanssa, mukaisesti maksettava sallitusta viljelystä (jäljempänä sallitusta viljelystä maksettava palkkio).

18 Ensimmäisessä tapauksessa oikeuksien loukkaaja olisi velvollinen maksamaan mainitun keskimääräisen summan samoin edellytyksin ja samansuuruisena kuin kolmas taho, kun taas jälkimmäisessä tapauksessa hän voisi hyötyä vain viljelijöille tarkoitetusta edullisemmasta hinnasta, joka on 50 prosenttia luvanvaraisesta lisäysaineiston tuotannosta perittävistä summista.

19 Tässä tilanteessa Bundesgerichtshof on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko 'kohtuullinen hyvitys', joka viljelijän on asetuksen N:o 2100/94 94 artiklan 1 kohdan mukaan maksettava yhteisön kasvinjalostajanoikeuden omistajalle, kun viljelijä on käyttänyt viljelemällä saatua suojatun lajikkeen lisäysaineistoa eikä ole täyttänyt asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdassa ja asetuksen N:o 1768/95 8 artiklassa vahvistettuja velvoitteita, laskettava samalla alueella kyseisten kasvilajien suojattujen lajikkeiden lisäysaineiston vastaavan määrän luvanvaraisesta tuotannosta perittävän maksun keskimääräisen summan

perusteella, vai onko laskelman perustaksi otettava sen sijaan (alempi) palkkio, joka on asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan neljännen luetelmakohdan ja asetuksen N:o 1768/95 5 artiklan perusteella suoritettava silloin, kun kyseessä on sallittu viljely?

2) Mikäli perustaksi on otettava vain sallitusta viljelystä suoritettava palkkio:

Voiko kasvinjalostajanoikeuksien omistaja edellä mainitussa tilanteessa silloin, kun kyseessä on kertaluonteinen tuottamuksellinen oikeuden loukkaaminen, laskea hänelle asetuksen N:o 2100/94 94 artiklan 2 kohdan nojalla korvattavan vahingon kiinteämääräisesti lisäysaineiston tuotantoa koskevan luvan myöntämisestä perittävän maksun perusteella?

3) Sallitaanko se tai jopa edellytetäänkö sitä, että arvioitaessa asetuksen N:o 2100/94 94 artiklan 1 kohdan nojalla suoritettavaa ’kohtuullista hyvitystä’ tai 94 artiklan 2 kohdan nojalla suoritettavaa vahingonkorvausta otetaan huomioon useiden kasvinjalostajanoikeuksien omistajien oikeuksia valvovan järjestön erityiset valvontakustannukset siten, että myönnetään normaalisti sovittuun hyvitykseen tai asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan neljännen luetelmakohdan mukaiseen palkkioon nähden kaksinkertainen korvaus?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

20 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy pääosin, minkä seikkojen perusteella määritellään sen ”kohtuullisen hyvityksen” määrä, joka viljelijän on maksettava asetuksen N:o 2100/94 94 artiklan 1 kohdan perusteella, kun hän ei ole täyttänyt saman asetuksen 14 artiklan 3 kohdan neljännen ja kuudennen luetelmakohdan nojalla hänelle kuuluvia velvoitteita. Kansallinen tuomioistuin kysyy erityisesti, onko hyvityksen laskelman perustaksi otettava samalla alueella saman lajikkeen lisäysaineiston luvanvaraisesta eli niin kutsuttuun Z-lupaan perustuvasta tuotannosta perittävä maksu, vai sallitusta viljelystä asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan neljännen luetelmakohdan perusteella maksettava palkkio, joka on asetuksen N:o 1768/95 5 artiklan 5 kohdan mukaisesti suuruudeltaan 50 prosenttia luvanvaraisen lisäysaineiston tuotannosta perittävistä määristä.

21 On aluksi muistettava, että asetuksen N:o 2100/94 13 artiklan 2 kohdan mukaan kasvinjalostajanoikeuden omistajan lupaa edellytetään suojatun lajikkeen lajikeosien ja korjatun aineiston osalta muun muassa tuotantoon tai lisäykseen (monistus), lisäystarkoituksiin pakkaamiseen, myyntiin tarjoamiseen, myyntiin tai muuhun kaupan pitämisen muotoon sekä hallussapitoon näitä tarkoituksia varten (ks. em. asia Schulin, tuomion 46 kohta).

22 Tässä asiayhteydessä asetuksen N:o 2100/94 14 artikla on poikkeus kasvinjalostajanoikeuden omistajan lupaa koskevasta periaatteesta (ks. vastaavasti em. asia Schulin, tuomion 47 kohta), koska siihen, että viljelijät käyttävät omalla tilallaan korjattua tuotetta lisäystarkoituksiin avomaalla, ei tarvita kasvinjalostajanoikeuden omistajan lupaa, kun tietyt 14 artiklan 3 kohdassa nimenomaisesti mainitut edellytykset täyttyvät.

23 Tältä osin oikeuskäytännössä on jo todettu, että viljelijä, joka ei maksa omistajalle kohtuullista palkkiota, kun hän käyttää suojatun lajikkeen lisäysaineiston viljelystä saatua korjattua tuotetta, ei voi vedota asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 1 kohtaan ja hänen on näin ollen katsottava suorittavan ilman lupaa yhden kyseisen asetuksen 13 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista toimista (em. asia Schulin, tuomion 71 kohta).

24 Pääasian valittajien tilanne vastaa tilannetta, jossa viljelijät eivät ole maksaneet asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan neljännessä luetelmakohdassa säädettyä ”kohtuullista palkkiota”, koska kun pääasian valittajat ovat jättäneet ilmoittamatta osan niiden korjattujen tuotteiden määrästä, joita he ovat viljelleet, he eivät ole maksaneet mainittua palkkiota.

25 Tästä seuraa, että se, että pääasian valittajat ovat viljelleet ilmoittamatta jätettyjä siemeniä, merkitsee – kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on aivan oikein todennut – asetuksen N:o 2100/94 94 artiklassa tarkoitettua ”oikeuksien loukkausta”. Sen kohtuullisen hyvityksen, joka Geistbeckien on maksettava pääasian vastapuolelle, kaltaisen hyvityksen laskemista koskevat yksityiskohdat on siis määriteltävä tätä säännöstä soveltamalla.

26 Tämän suhteen Geistbeckit väittävät, että koska asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan neljännessä luetelmakohdassa ja 94 artiklan 1 kohdassa käytetään lähestulkoon samoja termejä, asetuksen N:o 2100/94 94 artiklan 1 kohdan nojalla maksettava ”kohtuullinen hyvitys” on laskettava sallitusta viljelystä maksettavan palkkion pohjalta.

27 Tällaista tulkintaa ei kuitenkaan voida hyväksyä.

28 Ensinnäkin on nimittäin todettava, että vaikka ilmaisua ”rémunération équitable” käytetään asetuksen N:o 2100/94 ranskankielisen version näissä molemmissa säännöksissä, muissa kieliversioissa, muun muassa saksan- ja englanninkielisessä versiossa, näissä kahdessa säännöksessä ei käytetä samoja ilmaisuja, kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 43 kohdassa. Näin ollen asetuksen N:o 2100/94 mainituissa säännöksissä käytettyjen ilmaisujen samankaltaisuudesta ei voida päätellä, että ne viittaisivat samaan käsitteeseen.

29 Toiseksi on korostettava, että koska asetuksen 14 artikla on säännös, jolla poiketaan yhteisön kasvinjalostajanoikeuksien suojan periaatteesta, sitä on tulkittava suppeasti, eikä sitä ole näin ollen tarkoitus soveltaa muussa asiayhteydessä kuin siinä, joka mainitaan nimenomaisesti kyseisessä artiklassa.

30 Kuten julkisasiamies on korostanut ratkaisuehdotuksensa 45–47 kohdassa, asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan neljännessä luetelmakohdassa, luettuna yhdessä asetuksen N:o 1768/95 5 artiklan 5 kohdan kanssa, tarkoitetulla ”kohtuullisella palkkiolla” on tarkoitus luoda tasapaino maanviljelijöiden ja kasvinjalostajaoikeuksien omistajien vastavuoroisten oikeutettujen intressien välille.

31 Sitä vastoin asetuksen N:o 2100/94 94 artiklan 1 kohdassa, jonka sanamuodossa ei tehdä erottelua oikeuksien loukkaajan aseman perusteella, säädetään nimenomaan oikeuksien loukkausta merkitsevän toiminnan yhteydessä maksettavasta kohtuullisesta hyvityksestä.

32 Tästä seuraa, että pääasian olosuhteissa asetuksen N:o 2100/94 14 artiklassa tarkoitettua sallitusta viljelystä maksettavaa palkkiota ei voida ottaa saman asetuksen 94 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun ”kohtuullisen hyvityksen” laskemisen perustaksi.

33 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin mainitsee kyseisen hyvityksen laskemisen vaihtoehtoisena perustana luvanvaraisesta eli niin kutsuttuun Z-lupaan perustuvasta tuotannosta perittävän maksun.

34 Kuten tämän tuomion 23 kohdassa on muistutettu, viljelijä, joka ei täytä hänelle muun muassa asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan, luettuna yhdessä asetuksen N:o 1768/95 8 artiklan kanssa, nojalla kuuluvia velvoitteita, ei voi vedota siihen erioikeuteen, joka hänelle kuuluisi tämän säännöksen perusteella.

35 Tällaista viljelijää on näin ollen pidettävä kolmantena tahona, joka on suorittanut jonkin asetuksen N:o 2100/94 13 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun toimen ilman asianmukaista lupaa.

36 Koska asetuksen N:o 2100/94 94 artiklalla on tarkoitus korvata kasvinjalostajanoikeuden omistajan, jonka oikeuksia on loukattu, kärsimä vahinko, on katsottava, että koska pääasiassa Geistbeckit eivät voi vedota ”maanviljelijän erioikeuteen” eli saman asetuksen 14 artiklan 1 kohdassa säädettyyn poikkeukseen yhteisön kasvinjalostajanoikeuksien suojasta, sellaisena kuin erioikeudesta säädetään tarkemmin kyseisen artiklan 3 kohdassa, tämä vahinko on määrältään vähintään Z-lupamaksun, joka kolmannen olisi täytynyt maksaa, suuruinen.

37 Näin ollen asetuksen N:o 2100/94 94 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu ”kohtuullinen hyvitys” on pääasian olosuhteissa laskettava luvanvaraisesta tuotannosta perittävää maksua vastaavan summan pohjalta.

38 Ensinnäkin Geistbeckit väittävät tällaista tulkintaa vastustaakseen, että ensimmäisestä korjuusta saatu lisäysmateriaali oli laadultaan huonompaa kuin asetuksen N:o 2100/94 13 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu. Tällaisella väitteellä ei kuitenkaan ole merkitystä, koska suojatun materiaalin lisäyksellä ei voi olla vaikutusta tähän materiaaliin liittyvän immateriaalioikeuden olemassaolon kannalta.

39 Toiseksi Geistbeckit eivät voi myöskään väittää, että se ”kohtuullinen hyvitys”, joka viljelijän on asetuksen N:o 2100/94 94 artiklan 1 kohdan nojalla maksettava, kun hän ei ole täyttänyt asetuksen 14 artiklan 3 kohdassa, luettuna yhdessä asetuksen N:o 1768/95 8 artiklan kanssa, asetettuja velvoitteitaan, laskettaisiin Z-lupaan perustuvasta tuotannosta perittävää maksua vastaavan summan pohjalta, merkitsisi sitä, että mainitun 94 artiklan säännökset johtaisivat luonteeltaan rangaistusluonteiseen vahingonkorvaukseen, mikä ei kuuluisi kyseisen artiklan tarkoitukseen.

40 Kuten tämän tuomion 35 kohdassa on todettu, on nimittäin niin, että viljelijää, joka ei ole vedonnut asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan säännöksiin, on pidettävä kolmantena osapuolena, joka on suorittanut jonkin asetuksen 13 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun toimen ilman asianmukaista lupaa. Näin ollen oikeuksien loukkaajan saama etu, jota asetuksen 94 artiklan 1 kohdalla on tarkoitus kompensoida, vastaa määrältään Z-lupaan perustuvasta tuotannosta perittävää maksua, jota oikeuksien loukkaaja ei ole suorittanut.

41 Lisäksi se, että oikeuksien loukkauksen johdosta maksettavan kohtuullisen hyvityksen laskemisen perustaksi ei otettaisi Z-lupaan perustuvasta tuotannosta perittävää maksua vaan alempi summa, joka vastaa sallitusta viljelystä maksettavaa palkkiota, voisi suosia viljelijöitä, jotka eivät täytä heille asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan kuudennen luetelmakohdan ja asetuksen N:o 1768/95 8 artiklan nojalla kuuluvaa velvollisuutta toimittaa omistajalle tietoja, suhteessa sellaisiin viljelijöihin, jotka ilmoittavat oikein viljelemiensä siementen määrän.

42 Vielä suuremmalla syyllä asetuksen N:o 2100/94 94 artiklassa tarkoitetulla ”kohtuullisella hyvityksellä” on oltava ohjaileva vaikutus sen vuoksi, että asetuksen 14 artiklan 3 kohdan viidennen luetelmakohdan mukaan omistajat ovat yksinään vastuussa suojattujen lajikkeiden käytön valvonnasta ja seurannasta sallitun viljelyn yhteydessä, joten he ovat näin ollen riippuvaisia asianomaisten viljelijöiden vilpittömästä mielestä ja yhteistyöstä.

43 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että ”kohtuullisen hyvityksen”, joka viljelijän on asetuksen N:o 2100/94 94 artiklan 1 kohdan nojalla maksettava, kun hän on käyttänyt viljelemällä saatua suojatun lajikkeen lisäysaineistoa eikä ole täyttänyt hänelle tämän asetuksen 14 artiklan 3 kohdan, luettuna yhdessä asetuksen N:o 1768/95 8 artiklan kanssa, perusteella kuuluvia velvoitteita, määrittämisessä on käytettävä laskentaperusteena määrää, joka vastaa Z-lupaan perustuvasta tuotannosta perittävää maksua.

44 Kun otetaan huomioon ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus, toiseen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Kolmas kysymys

45 Kolmannella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy yhtäältä, onko asetuksen N:o 2100/94 94 artiklaa tulkittava siten, että kasvinjalostajanoikeuden omistajan oikeuksien noudattamisen valvonnasta aiheutuneista kuluista maksettava korvaus otetaan huomioon asetuksen N:o 2100/94 94 artiklan 1 kohdassa säädetyn kohtuullisen hyvityksen laskemisessa, vai siten, että se otetaan huomioon saman artiklan 2 kohdassa säädetyn vahingonkorvauksen laskemisessa. Toisaalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy, voidaanko silloin, kun omistaja vetoaa tällaiseen vahinkoon, korvaus laskea kiinteämääräisesti, ja voiko se olla kaksinkertainen normaalisti sovittuun hyvitykseen tai asetuksen 14 artiklan 3 kohdan neljännessä luetelmakohdassa säädettyyn kohtuulliseen palkkioon nähden.

46 Komissio on todennut huomautuksissaan, että kysymys on täysin hypoteettinen, koska STV ei ole vaatinut tällaisten kulujen maksua.

47 Tältä osin on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 267 artiklalla luotu menettely on unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisen yhteistyön väline, jonka avulla unionin tuomioistuin esittää kansallisille tuomioistuimille ne unionin oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, joita ne tarvitsevat ratkaistakseen niiden käsiteltäviksi saatetut asiat (ks. mm. asia C-445/06, Danske Slagterier, tuomio 24.3.2009, Kok., s. I-2119, 65 kohta ja asia C-197/10, Unió de Pagesos de Catalunya, tuomio 15.9.2011, Kok., s. I-8495, 16 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

48 Tässä yhteistyössä olettamana on, että unionin oikeuteen liittyvillä kysymyksillä on merkitystä asian ratkaisun kannalta. Unionin tuomioistuin voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän pyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos ongelma on hypoteettinen tai jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen hyödyllisen vastauksen antamiseksi sille esitettyihin kysymyksiin (ks. mm. yhdistetyt asiat C-94/04 ja C-202/04, Cipolla ym., tuomio 5.12.2006, Kok., s. I-11421, 25 kohta ja em. asia Unió de Pagesos de Catalunya, tuomion 17 kohta).

49 Koska nyt käsiteltävässä tapauksessa ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdystä päätöksestä käy ilmi, että STV on pääasian kanteessaan vaatinut asetuksen N:o 2100/94 94 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua ”kohtuullista hyvitystä”, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kolmanteen kysymykseen on vastattava siltä osin kuin se koskee mainittua ”kohtuullisen hyvityksen” käsitettä.

50 Tältä osin on riittävää todeta, että asetuksen N:o 2100/94 94 artiklan 1 kohdassa säädetään ainoastaan kohtuullisesta hyvityksestä, joka on maksettava, kun kasvilajiketta on käytetty lainvastaisesti, eikä se koske korvausta muista vahingoista kuin niistä, jotka liittyvät kyseisen hyvityksen maksamatta jättämiseen.

51 Näissä olosuhteissa kolmanteen esitettyyn kysymykseen on vastattava, että kasvinjalostajanoikeuden omistajan oikeuksien noudattamisen valvonnasta aiheutuneista kuluista maksettavaa korvausta ei voida ottaa huomioon asetuksen N:o 2100/94 94 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun ”kohtuullisen hyvityksen” laskemisessa.

Oikeudenkäyntikulut

52 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Kohtuullisen hyvityksen, joka viljelijän on yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista 27.7.1994 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2100/94 94 artiklan 1 kohdan nojalla maksettava, kun hän on käyttänyt viljelemällä saatua suojatun lajikkeen lisäysaineistoa eikä ole täyttänyt hänelle tämän asetuksen 14 artiklan 3 kohdan, luettuna yhdessä asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdassa säädetyn maataloutta koskevan vapautuksen soveltamista koskevista säännöistä 24.7.1995 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1768/95, sellaisena kuin se on muutettuna 3.12.1998 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 2605/98, 8 artiklan kanssa, perusteella kuuluvia velvoitteita, määrittämisessä on käytettävä laskentaperusteena samalla alueella kyseisten kasvilajien suojattujen lajikkeiden lisäysaineiston vastaavan määrän luvanvaraisesta tuotannosta perittävän maksun määrää.**

2) **Kasvinjalostajanoikeuden omistajan oikeuksien noudattamisen valvonnasta aiheutuneista kuluista maksettavaa korvausta ei voida ottaa huomioon asetuksen N:o 2100/94 94 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun ”kohtuullisen hyvityksen” laskemisessa.**

Allekirjoitukset